

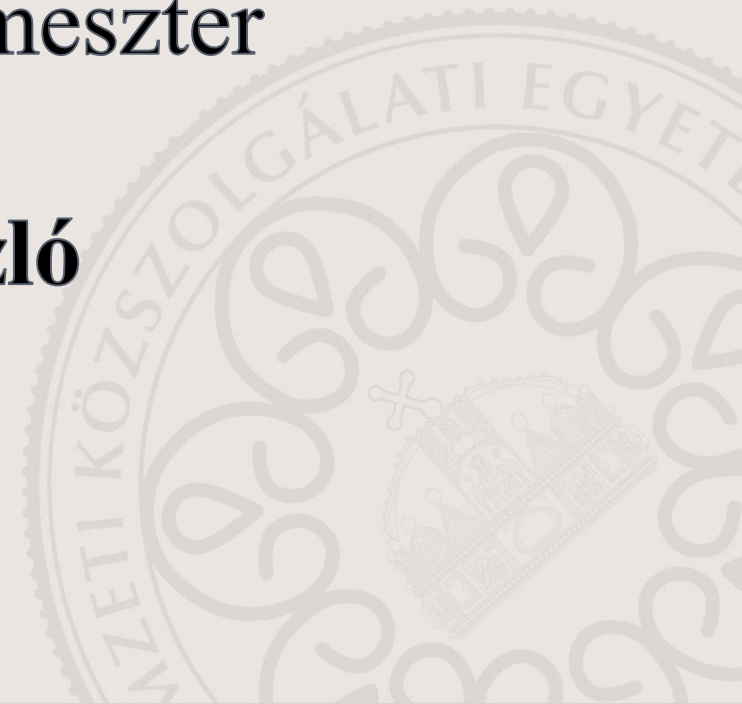

EU közjoga

Alapjogvédelem Európában

2019/20. őszi szemeszter

Szegedi László
NKE-ÁNTK

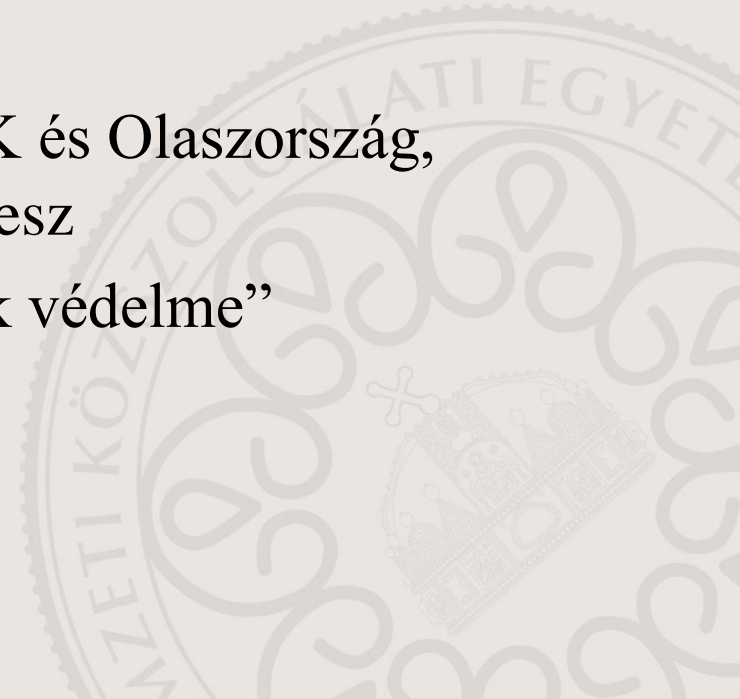
Politikai együttműködés útjai az 1940-es évek végén

Mennyi esélye volt mélyebb intergációnak annak kezdetén?

Nyugati Unió szülő Brüsszeli Szerződés (1948):

- Gazdasági-szociális-kulturális együttműködés
- Kollektív önvédelem
- Tagjai: Benelux, UK, Fro., majd NSZK és Olaszország, amely **Nyugat-Európai Unió alapja** lesz
- Benne szerepel „alapvető emberi jogok védelme”

Európa Tanács?

Politikai együttműködés kezdeti kudarca

Eredeti felvetés **föderalizmus és minél mélyebb politikai együttműködés** mellett szólt volna és hatáskörök rendszere is minél szélesebb

- **pl. Spinelli, Spaak**
- **De bukásra van ítélve**
  - Világháborúval **Európa el is veszítette nagyhatalmi szerepét** – túl kicsi államok nemzetközi porondon, főleg kétpólusú világrendben
  - **Európa Tanácstól várta, hogy európai alkotmányozás** alapja legyen – de ez is megmaradt kormányközi együttműködési formának.
  - **Kormányköziség** miatt elve bukásra ítélt föderalizmus, mert kormányok nem fognak természetükkel ellentétben cselekedni – feladni saját nemzetállami kötődésüket és szuverenitásukat
  - Ezért **EP szerepének erősítése** mellett kardoskodott sokái
  - 1984-ben **Spinelli-terv mégis EEO és EUMSz. alapja lett**
- **FÖDERALIZMUS nem lesz maximum fordított föderalizmus vagy neofunkcionalizmus**

Európa Tanács

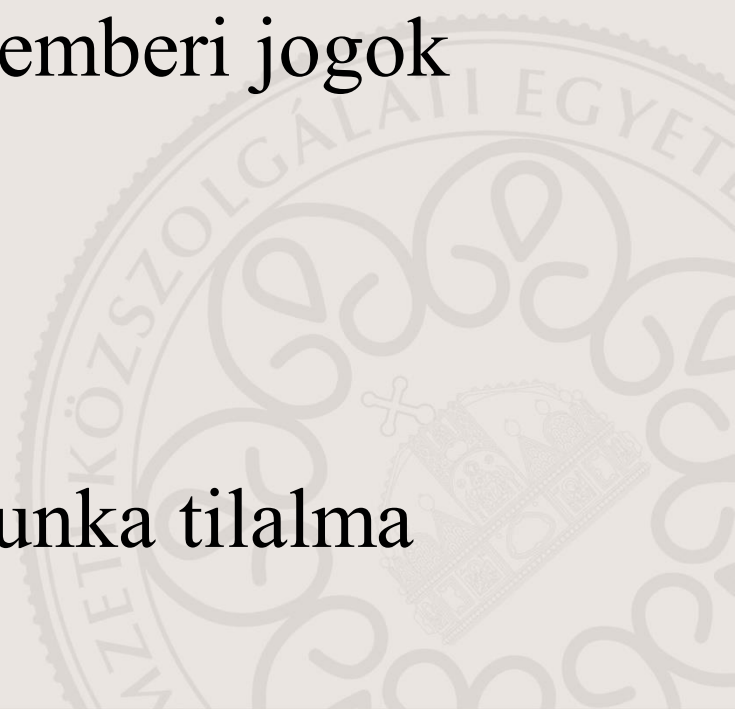
Európa Tanács létrejötte:

- Churchill tevékenysége és beszédei
- Fulton (1946); 1947 (London)
- **Európa Tanács alapító okmányának aláírása (1949)**
  - **Emberi Jogok Európai Egyezménye (1950)**
  - Miniszterek Bizottsága
  - **Emberi Jogok Európai Bírósága**
  - Kiemelkedő jelentőségű
  - DE: **el is válik** közösségi és uniós integrációtól tagságát és célkitűzéseit tekintve is
- **ELVÁLIK** a közösségi és uniós integrációtól is
- **ELKÜLÖNÜLT SZERVEZET-RENDSZER ÉS JOGI DOKUMENTUMOK**
- DE: EU általi csatlakozás lehetősége!

Emberi Jogok Európa Egyezménye (Római Egyezmény)

- **Európa Tanács 1950-ben Rómában** kelt egyezménye
- Tartalma:
  1. Cikk: Kötelezettségvállalás emberi jogok tiszteletben tartására
  2. Élethez való jog
  3. Kínzás tilalma
  4. Rabszolgaság és kényszermunka tilalma

Emberi Jogok Európa

Egyezménye (Római Egyezmény)

5. Cikk: Szabadsághoz és biztonsághoz való jog
6. Cikk: Tisztességes tárgyaláshoz való jog
7. Cikk: Büntetés kiszabásának tilalma törvényi rendelkezés nélkül
8. Cikk: Magán- és családi élet tiszteltben tartásához való jog
9. Cikk: Gondolat- lelkiismeret- és vallásszabadság
10. Cikk: Véleménynyilvánítás szabadsága

Emberi Jogok Európa

Egyezménye (Római Egyezmény)

11. Cikk: Egyesülési és gyülekezési szabadság

12. Cikk: Házasságkötéshez való jog

13. Cikk: Hatékony jogorvoslathoz való jog

14. Cikk: Megkülönböztetés tilalma

!+ Kiegészítő jegyzőkönyvek: elsősorban tulajdon
védelme

II. fejezet: EJEB

III. fejezet: további rendelkezések és
szervezetrendszer

Európa Tanács és EJEE alkalmazási köre

- Nemzetközi szerződés, amely nemzetközi és belső jogi hatályba lépés kell (vagy monista rendszer) –
- Magyarország 1993-ban hirdette ki törvényben – ezzel vált magyar jogrend részévé
- 47 tagja van – „ olyan európai állam előtt, amely elfogadja a jogállamiság intézményét és garantálja állampolgárai számára az alapvető szabadság és emberi jogokat. ”

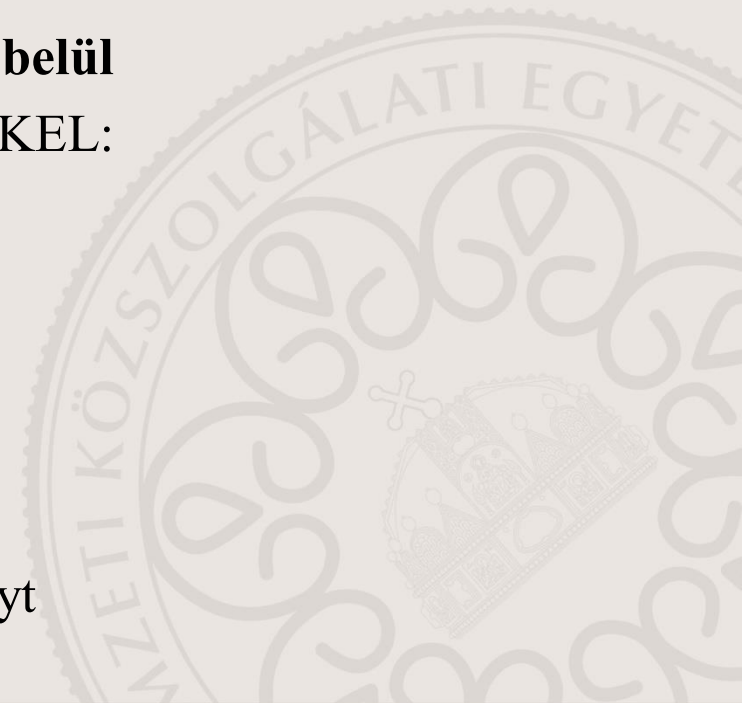

Emberi Jogok Európai Bírósága

Eljárásrend

- **Más állam és egyéni kérelmek** lehetnek
- állam vs. állam; állam vs. egyén
- **ELFOGADHATÓSÁG**
  - **összes belső jogorvoslati fórum** kimerítése
  - végső döntés megszületésétől **6 hónapon belül**
- **NEM FOGLALKOZIK AZON KÉRELMEKKEL:**
  - névtelen
  - korábban már megvizsgálták
- **ELFOGADHATATLAN:**
  - kérelem joggal való visszaélés
  - eleve alaptalan
  - kérelmező nem szenvedett jelentős hátrányt

Emberi Jogok Európai Bírósága és egyéb szervek

Eljárásrend

- három tagú tanács foglalkozik

elfogadhatósággal

- héttagú tanács foglalkozik **érdemben az ügyel**, és hoz végső ítéletet vagy hagyja jóvá a felek közti egyezséget

- nagykamara előtti **jogorvoslat** (három hónap eredménytelen letelte, lemondanak róla, nincs helye előterjesztésnek) – utána az államnak **vége kell hajtani a döntést (pénzbeli elégtétel)**

- **Miniszteri Bizottság** (ítélet végrehajtásának a felügyelete, de pl. ajánlások kiadása is)

- **Velencei Bizottság** (alapjogok helyzetét monitorozza)

Mindeközben....ezek után

Alapjogvédelem az EU-ban

- Integráció **gazdasági** alapokkal rendelkezett
- Járulékos jelleggel (gazdasági szereplő egyén) jelent meg az alapjogok fontossága, de e szabályozási tárgykör alapvetően a **nemzetközi jog** területén tűnik fel
- Integrációtörténetben:
  - 3 intézmény közös nyilatkozata '77-ből
  - Msz. alapjogvédelem szerződési rangra emelkedik
  - Felvetődik EJEE-hez való csatlakozás (nem volt még hatásköre megkötni akkor)

Alapjogi Charta

- **EU első alapjogi katalógusa**, így legitimációs bázis is
- **2000 decemberében Nizzában** írták alá, de csak ünnepélyes nyilatkozata 3 EU intézménynek, majd LSz. **szerződési rangra** emelkedett
- **Tartalmilag:**
  - Klasszikus szabadságjogokat
  - Gazdasági. szociális és kulturális jogokat
  - Harmadik generációs jogokat

Alapjogi Charta szerkezeti felépítése

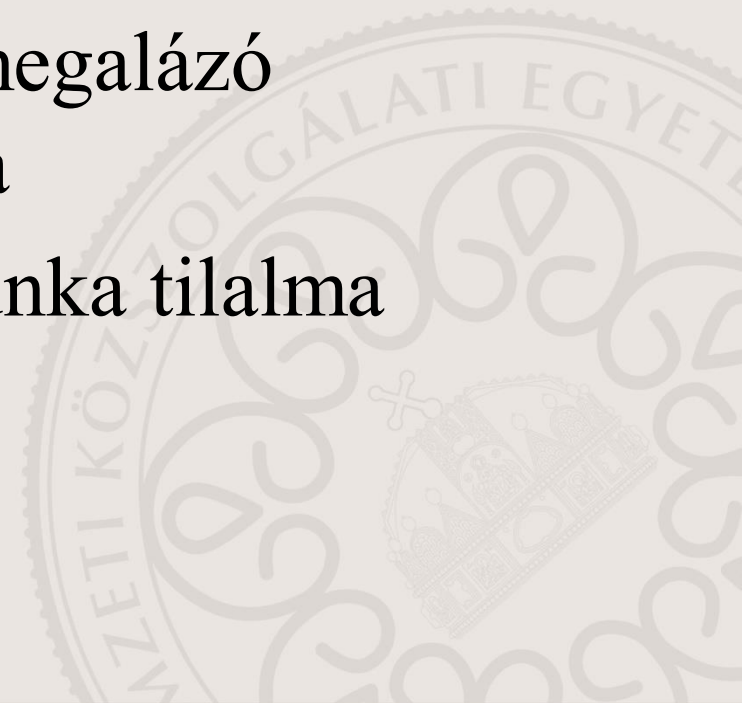
- Méltóság
- Szabadságjogok
- Egyenlőség
- Szolidaritás
- Polgárok jogai
- Igazságszolgáltatás

Méltóság

- Emberi méltóság
- Élethez való jog
- Személyi sérthetlenséghez való jog
- Kínzás és embertelen vagy megalázó bánásmód és büntetés tilalma
- Rabszolgaság és kényszermunka tilalma

Szabadságjogok

- Szabadsághoz és biztonsághoz való jog
- Magán- és családi élet tiszteletben tartása
- Személyes adatok védelme
- Házasságkötéshez és családalapításhoz való jog
- Gondolat-lelkiismeret- és vallásszabadság
- Véleménynyilvánítás és tájékozódás szabadsága
- Gyülekezés és az egyesülés szabadsága
- Művészet és tudomány szabadsága
- Oktatáshoz való jog
- Foglalkozás megválasztásának szabadsága és munkavállaláshoz való jog
- Vállalkozás szabadsága
- Tulajdonhoz való jog
- Menedékjog
- Védelem a kitoloncolással, kiutasítással és a kiadatással szemben

Egyenlőség

- Törvény előtti egyenlőség
- Megkülönböztetés tilalma
- Kulturális vallási és nyelvi sokféleség
- Nők és férfiak közötti egyenlőség
- Gyermek jogai
- Idősek jogai
- Fogyatékkal élő személyek beilleszkedését

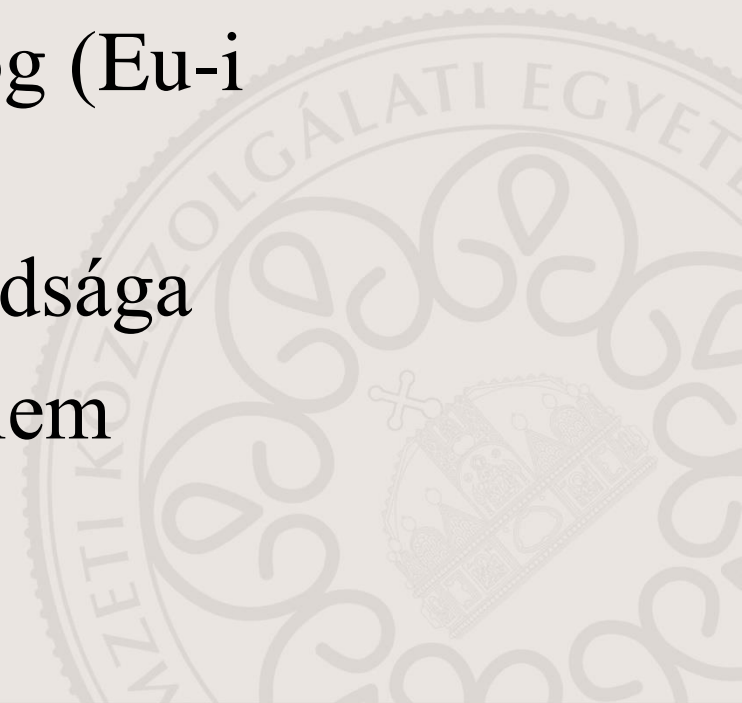
Szolidaritás

- Munkavállalók joga a vállalkozásnál a tájékoztatáshoz és konzultációhoz
- Kollektív tárgyaláshoz és fellépéshez való jog
- Munkaközvetítői szolgáltatások igénybevételéhez való jog
- Indokolatlan elbocsátással szembeni
- Tisztességes és igazságos munkafeltételek
- Gyermekmunka tilalma és fiatalok munkahelyi védelme
- Család és munka
- Szociális biztonság és segítségnyújtás
- Egészségvédelem
- Általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés
- Környezetvédelem
- Fogyasztók védelem

Polgárok jogai

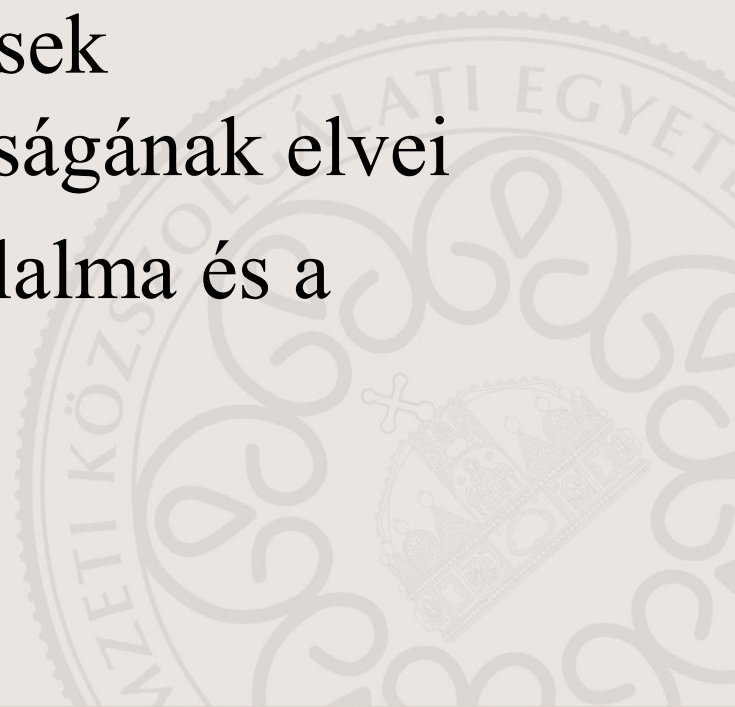
- Aktív és passzív választójog
- Megfelelő ügyintézéshez való jog
- Dokumentumokhoz való hozzáférés
- Petíciós jog (EP) és Panaszjog (Eu-i Ombudsman)
- Mozgás és tartózkodás szabadsága
- Diplomáciai és konzuli védelem

Igazságszolgáltatás

- Hatékony jogorvoslathoz és tisztességes eljáráshoz való jog
- Ártatlanság vélelme és a védelemhez való jog
- Bűncselekmények és büntetések törvényességének és arányosságának elvei
- Kétszeres eljárás alá vonás tilalma és a kétszeres büntetés tilalma

Alkalmazási köre

- **EU intézményei szervei és tagállamok is (!)**
- **Törvény által korlátozás (lényeges tartalom nem) szükségesség és arányosság tesztje**
- **EJEE-nek megfelelő jogosultságok (azonosság és kiterjesztett védelem Uniós joga alapján)**
- **Charta értelmezésére vonatkozó magyarázatokat figyelembe venni EU és tagállami bíróságoknak**
- **Szűkítő értelmezés tilalma**

Alkalmazási köre

- **DE:** Charta **nem hatáskör-bővítés** alapja
- **CÉL:** láthatóvá tenni a meglévő alapjogok listáját
- EuB esetjoga kifejezetten kiterjedt:
  - *Stauder* (emberi jogok védelme közösségi jog ált. elve és magánszféra védelme)
  - *Rutili* (EJEE-re való hivatkozás és egyre inkább EJEB esetjog is megjelenik)

Kapcsolódó szervezetek

Alapjogi Ügynökség

- Eredetileg 2007-ben **Rasszizmus és Idegengyűlölet elleni Megfigyelőközpont – újrászervezés**
- Legfőbb döntéshozó **Igazgatótanács + előkészítő Végrehajtó Bizottság**
- Érintett EU és tagállami szerveknek **támogatást ad, szakértői funkciót lát el:**
  - Jelentések, kutatások végzése,
  - **DE nem hatósági hatáskörök és egyedi jogsértések elbírálása**

Egyéb uniós/tagállami szereplők

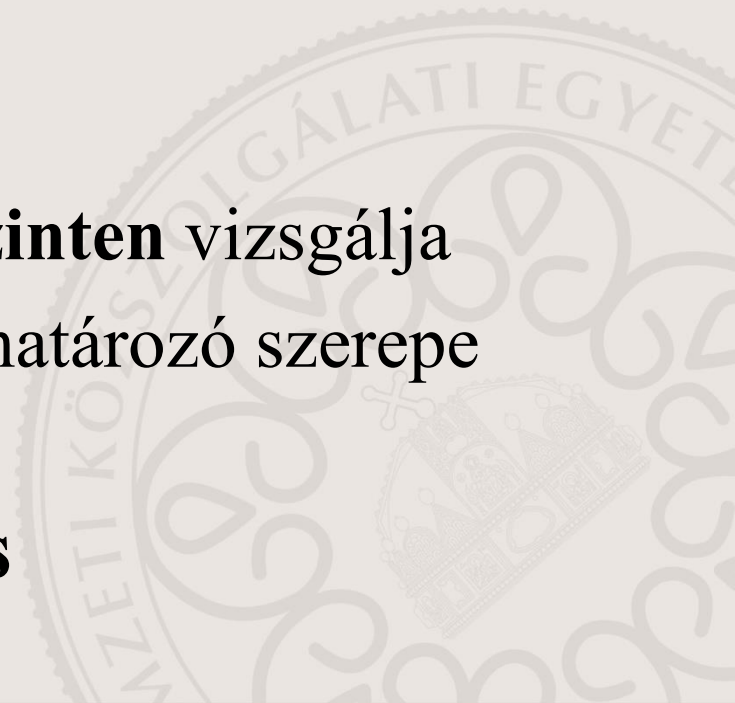
2) Európai Unió Bírósága

- ld. Következő diákon
- kihatással van rá strasbourgi esetjog, de egyfajta elkülönültség máig megvan

3) Európai Ombudsman

- hivatali visszaéléseket **uniós szinten** vizsgálja
- Tagállami ombudsmanok meghatározó szerepe ebből szempontból

4) Tagállami jogalkalmazás is

Alapjogvédelem pillérei

Strasbourgi jog (ET és EJEE)

- **EJEE – Emberi Jogok Eu.-i Egyezménye**
  - Régebbi hagyományok, de kiegészítő jegyzőkönyvek
- **Tagállami alávetés nemzetközi szerződésben – 47 szerződő állammal**
- **EJEB** marasztaló ítéletei és Miniszteri Bizottság

Uniós jog és integrációs szervezetrendszer

- **Alapjogi Charta**
  - „fiatalabb és részletesebb”
- **Alapjogi Charta (elsődleges jogi rangon)**
- **EU Alapjogi Ügynöksége (és EuB) és tagállami végrehajtás is (közvetett vh.)**

EJEB és EuB joggyakorlatának kapcsolódási pontjai

- Alapjogvédelmi vetületet **nem feltétlenül követi** EuB –
máig gazdasági megközelítésű hozzáállása
- ld. **Grogan-ügyben** hozott ítélet: Írországban tiltott terhesség-megszakítás – terjeszthetnek-e információkat diákszervezetek angliai abortusz-klinikákról – közösségi jogi megítélés:
  - EuB: nem korlátozza szolgáltatásnyújtás szabadságát tagállam
  - EJEB: 10. cikk - véleménynyilvánítás szabadságának megsértését megállapította – politikai véleménye-e?

EJEB és EuB joggyakorlatának kapcsolódási pontjai

- EUSz. 6. cikk (2) bekezdése (későbbi csatlakozás) alapján EJEB joggyakorlat kiemelkedő szerepe
- DE:
  - Problémás hatásköri esetek
    - 1) irányelvnél eljár EJEB – mintha belső jogi aktus volna
    - 2) **Bosphorus-formula** (2005 után EJEB nem vizsgálja tényállást, de nyilvánvaló sérelemnél van alapjogi kontroll) = **EGYENÉRTÉKŰ UNIÓS ALAPJOGVÉDELEM VÉLELMÉ**

EU csatlakozása az EJEE-hez?

- EUSz. 6. cikk (2) bekezdése alapján csatlakozik **MIKOR?**
- **Bíróság 2/13 sz. véleménye (nem támogatta)**
  - EU alárendeltsége EJEB irányában
  - Összhang hiánya Charta és EJEE között (magasabb védelem?)
  - Nem veszik figyelembe EU nem állami szereplő
  - Eljárási problémák

LEHETŐSÉGEK: újratárgyalása csatlakozási feltételeknek VAGY 6. cikk (2) módosítása?